

18. Väestönsuojelu

Väestönsuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano ja kokoukset. Lautakunnan kokoonpano v. 1962 oli seuraava: puh.joht. fil.maist. Victor Procopé, varapuh.joht. pääjoht. Pietari Salmenoja kuolemaansa 31.5. saakka ja sen jälkeen isännöits. Petteri Kurillo sekä jäsenet fil.maist. Tauno Helkavaara, terv.sis. Liisa Koskeno, siht. Elo Lehtinen, toim.joht. Brynolf Liusvaara, siht. Ahti Salli, pääsiht. Mauno Tamminen ja majuri evp. Olavi Wiias. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli apul.kaup.joht. Veikko Järvinen. Sihteerinä toimi hallinn. apul. Kosti Lyly.

Lautakunta kokoontui vuoden aikana 23 kertaa ja pöytäkirjojen pykälien luku oli 274. Lähetettyjä kirjeitä oli 410, saapuneita 714 ja postikirjaan merkittiin 1 454 lähetystä.

Päätökset. Lautakunnan päätökset koskivat mm.: lääkintämateriaalin hankintoja (30.1. 42 §); Diakonissalaitoksen kalliosuojan varavoimakoneen tilaamista (22.5. 124 §); hyväksyttävien laskujen enimmäismäärää (11.12. 262 §) ja v:n 1962 talousarvion erään osamäärärahan siirtoa (20.12. 269 §).

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat mm.: asiantuntija-avun käyttämistä väestönsuojamateriaalin hankinnoissa (16.1. 29 §); virastojen ja laitosten väestönsuojelukouluttajien palkkioita (30.1. 41 §); toimiston johtosääntöehdotusta ja virkojen vakinaistamista (3.4. 95 §); kouluttajenkilökunnan opetusvelvollisuutta ja työajan järjestelyä (17.4. 106 §); väestönsuojelutoimiston vapauttamista liikevaihtoveron maksamisesta (2.10. 194 §); koulutuspaikan rakentamista Pajamäkeen (30.10. 217 §, 13.11. 229 §); kertomusvuoden perusparannusmäärärahojen käyttöä (27.11. 242 §); Kulosaaren yhteiskalliosuojan valmistumisaikaa (27.11. 242 §).

Yleisten töiden lautakunnalle esitettiin määrärahojen varaamista v:n 1963 talousarvioon (6.3. 72 §) sekä suunnitelma v:n 1963 kalliosuojien perusparannustöistä (3.4. 94 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: Enso-Gutzeit Oy:n Kanavarannan väestönsuojaa (16.1. 26 §); väestönsuojelun johtohenkilöstön koulutusta (30.1. 43 §, 3.5. 110 §); KOP:n Hakaniemen toimitalon väestönsuojaa (13.2. 57 §); väestönsuojien rakennuspiirustusten ja -suunnitelmien hyväksymistä ym. rakennuskysymyksiä (13.2. 59 §, 17.4. 104 §, 3.5. 113 §, 5.6. 132, 133 §, 18.9. 188 §, 16.10. 206, 207 §, 27.11. 246 §, 20.12. 273 §); kaupungin rakennusjärjestysehdotusta (4.9. 176 §) ja väestönsuojelukoulutusta sähkölaitoksessa (2.10. 195 §).

Rakennustarkastustoimistolle annettiin lukuisia lausuntoja väestönsuojia koskevista rakentamis- ym. kysymyksistä, samoin kiinteistölautakunnalle, kiinteistövirastolle, satamalaitokselle ja maistraatille.

Väestönsuojelutoimisto

Henkilökuntaan kuuluivat väestönsuojelupäällikkö, suunnittelu- ja koulutuspäällikkö, hallinnollinen sihteeri, 2 suunnittelijaa, 2 kouluttajaa, ensiapukouluttaja, suojarakenneohjaaja, suojarakenteiden valvoja, toimistonhoitaja, 2 toimistoapulaista ja koneenhoitaja.

Toim.apul. Anita Vatanen sai pyytämänsä eron 30.11. lukien, hänen tilalleen valittiin 15.12. lukien Aune Komppa.

Väestönsuojelupäällikön tehtäviin kuului toimiston työskentelyn johtamisen ja valvonnan ohella lisäksi väestönsuojelusuunnitelmien kehittäminen ja valmistelu yleissuunnittelun osalta. Vuoden 1961 aikana suoritetun evakuoitus suunnitelman osittaisen uusimisen edellyttämä linja-autojen varaus suoritettiin kertomusvuoden aikana. Väestönsuojelupäällikkö selosti eri tilaisuuksissa kaupungin väestönsuojelun järjestelyä, toimi jäsenenä metrotuimikunnan suunnitteluvaliokunnassa, yhteistoimintatuimikunnassa ja keskustan tunnelikomiteassa sekä osallistui totaalisen maanpuolustuksen kurssiin.

Hallinnollinen toiminta keskittyi etupäässä lautakunnan käytännöllisten töiden valmisteluun ja käsittelyyn sekä toimiston juoksevien asioiden hoitoon.

Suunnittelutoiminta. Suunnittelijat jatkoivat kaupungin väestönsuojelun yleissuunnitelman edellyttämiä suunnittelu- ja järjestelytehtäviä ollen kiinteässä yhteydessä sekä kaupungin että ulkopuolisten virastojen ja laitosten kanssa. Yleissuunnitelma kaupungin virastojen ja laitosten mahdollisia suojaansiirtoja varten laadittiin.

Henkilöstön sijoittaminen väestönsuojelun johteluimiin ja yksiköihin saatiin suurimmaksi osaksi valmiiksi; vain poliisilaitoksen osalta se jäi keskeneräiseksi.

Hankinnoissa kiinnitettiin päähuomio lääkintämateriaaliin ja suojelumateriaaliin. Asiantuntijana lääkintämateriaalin alalla käytettiin edelleen lääket. lis. Alpo Lahtea.

Kaupungin ulkohälytinverkkoon hankittiin kaksi uutta hälytintä. Hälyttimien käynnistysmenetelmää parannettiin siirtämällä ohjaus tapahtuvaksi suoraan väestön suojelutoimistosta. Uudet ulkohälyttimien tarkkailulaitteistot vastaanotettiin Televalta. Hälytysjärjestelmän uusimiseen tähtäävä suuritehoisen paineilmahälyttimen hankinta valmisteltiin tilausvaiheeseen.

Helsingin Puhelinyhdistyksen kaapeliverkoston yhdistettiin seuraavat kalliosuojat: Koskelantien, Vilhovuoren, Temppeliaukion, Laajalahden ja Herttoniemen.

Temppeliaukion kalliosuojaan järjestettiin suojelupiirin toimisto asiaankuuluvine tilannekarttapöytineen, jonka valaistusjärjestelmä oli osittain väestönsuojelutoimistossa kehitetty, sekä muine johtamislaitteineen.

Radiokokeiluja jatkettiin yhteistoiminnassa sisäasiainministeriön väestönsuojeluasainosaston kanssa.

Koulutustoiminta vakiintui ja vilkastui huomattavasti vuoden aikana. Tähän vaikutti ratkaisevasti huhtikuun alussa Temppeliaukion kalliosuojaan valmistunut

ajanmukainen kurssikeskus, jossa voitiin kouluttaa yhtäaikaisesti 60—80 henkilöä. Kurssikeskus oli myös Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen käytössä ja täten osaltaan edisti yhdistyksen toimintaa. Kurssikeskuksessa suoritettiin samoin se osa ensiapukoulutusta, jonka Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri antoi kaupungin omien virastojen ja laitosten henkilöstölle.

Väestönsuojelutoimiston kursseilla koulutettiin kaupungin viranhaltijoita seuraavasti: 23 henkilöä 18 t kestäneillä säteilymittauskursseilla, 34 henkilöä 25 t:n palontorjuntajoukkojen johtajien peruskursseilla, 33 henkilöä 30 t kestäneillä väestönsuojelun yleisillä kouluttajakursseilla, 21 henkilöä suoritti 40 t kestäneen kouluttajakurssin pelastus- ja raivauspalvelun harjoittelujakson ja 6 henkilöä 17 t kestäneen kouluttajakurssin palontorjunnan harjoittelujakson, 25 henkilöä koulutettiin 21 t kestäneillä ruotsinkielisten kansakoulunopettajien suojelujohtajakursseilla, 128 henkilöä 7 t kestäneillä evakuoinnin suoritushenkilöstön neljällä kurssilla, 20 henkilöä 18 t kestäneillä nuoriso-ohjaajien väestönsuojelukursseilla, 20 henkilöä 30 t kestäneillä ensiavun peruskursseilla ja 156 henkilöä 15 t kestäneillä kahdella ensiavun jatkokurssilla. Lisäksi osallistui 16 palveluelinkeinojen johtajistoon kuuluvaa henkilöä eri kursseille.

Väestönsuojelutoimisto järjesti ulkopuolisille 24 t suojelulohkojen johtajiston kurssin 43 henkilölle. Helsingin Väestönsuojeluyhdistys järjesti 807 henkilölle 30 talon suojeluvalvojen kurssia, joista jokainen kesti 25 t, sekä 72 henkilölle 20 t:n pituisen suojelulohkojen johtajiston peruskurssin. Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri järjesti 3 043 henkilölle 20—30 t:n pituisia ensiapukursseja 176 kertaa.

Tämän lisäksi annettiin väestönsuojeluvalistusta 445 kansakoulunopettajalle sekä järjestettiin 54:lle kaupungin muulle viranhaltijalle tilaisuus osallistua Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirin järjestämään 5 vrk kestäneeseen jatkokoulutusleiriin. Vuoden lopulla valmisteltiin Siltavuorenrannan kalliosuojan vuokraamista Suomen Punaisen Ristin ensiavun koulutuspaikkana käytettäväksi.

Rakenteellinen suojelu. Väestönsuojelulautakunnan hallinnossa oli kertomusvuonna 18 yleistä kalliosuojaa, joiden pinta-ala oli yhteensä 12 629 m². Ensimmäisen maailmansodan aikana tehtyjä kallio- ja betonikorsuja oli 25. Kalliosuojien väestönsuojatarkoituksiin käytettävissä olevasta tilasta (n. 14 500 m²) oli kunnossa olevaa n. 69 %, puolivalmiina olevaa n. 20 % ja heikkokuntoista n. 11 %. Lisäksi oli kertomusvuoden aikana yleisiä tai uusien asuntoalueiden yhteisiä kalliosuojia rakenteilla 7 sekä suunnitteilla 1. Näiden yhteinen pinta-ala tulisi olemaan n. 16 150 m².

Yksityisten talojen väestönsuojien yhteinen pinta-ala oli 63 739 m². Näissä oli suojapaikkoja n. 115 000 henkilölle ja yleisissä kalliosuojissa n. 15 000 henkilölle.

Tulot ja menot. Tulot ja oli kertomusvuonna kalliosuojien käteisvuokrista 19 391 468 mk ja tilitysvuokrista 2 698 760 mk, yhteensä 22 090 228 mk.

M e n o t. Lautakunnan ja toimiston menot olivat yhteensä 44 218 308 mk jakautuen seuraavasti: Palkkiot 397 000 mk, Vakinaiset viranhaltijat 2 457 120 mk, Tilapäiset viranhaltijat 12 822 143 mk, Viranhaltijain sunnuntai-, ylityö- ja päivystyskorvaukset 12 828 mk, Työsopimussuhteisen henkilökunnan palkkamenot 5 886 650 mk, Kansaneläke- ja lapsilisämaksut 1 029 520 mk, Työttömyysvakuutusmaksut 48 965 mk, Tapaturmavakuutusmaksut 17 554 mk, Käteisvuokrat 710 583 mk, Muut huoneistomenot 49 228 mk, Painatus ja sidonta 30 638 mk, Tarverahat 432 356 mk,

18. Väestönsuojelu

Väestönsuojelukoulutus 259 559 mk, Hälytys- ja viestiverkosto 7 523 539 mk, Väestönsuojelumateriaalin hankinta 4 292 420 mk, Väestönsuojelumateriaalin varastointi 97 445 mk, Väestönsuojien käyttökustannukset 3 916 919 mk, Koneistojen hankinta ja kunnossapito 305 261 mk, Työkalujen hankinta ja kunnossapito 101 974 mk, Väestönsuojien kunnossapito 3 362 198 mk, Kiinteän käyttöomaisuuden korot 387 708 mk, Kiinteän käyttöomaisuuden poistot 76 700 mk.

Väestönsuojelulautakunnan käytettävänä olevia kalliosuojien perusparannuksia varten tarkoitettuja varoja käytettiin seuraavasti: Tiilimäen kalliosuoja 1 948 245 mk, Diakonissalaitoksen kalliosuoja 1 938 264 mk, Kaarlenkadun kalliosuoja 396 639 mk, Vallilan kalliosuoja 411 788 mk sekä Siltavuoren kalliosuoja 150 000 mk.

Avustuksina suoritettiin Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirille 3.15 mmk ja Helsingin Väestönsuojeluyhdistykselle 5 mmk.
